

ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215

Πιέσεις και αβεβαιότητες

Δύσκολα μπορεί κανείς να είναι ήσυχος για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας. Στις ανισορροπίες, που έχουν συσσωρευτεί τα τελευταία χρόνια, προστίθενται πιέσεις από τις τρέχουσες επιλογές πολιτικής και αβεβαιότητα για τις μελλοντικές. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως μια αρνητική εξέλιξη είναι αναπόφευκτη ή ότι δεν θα υπάρχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη, κρίσιμα ζητήματα αξίζουν την προσοχή μας και την προετοιμασία για προσαρμογές.

Η ΚΟΡΥΦΗ του παρόντου είναι το κύμα του εμπορικού προστατευτισμού που εκπορεύεται από τις ΗΠΑ, με την εφαρμογή ή την απειλή υψηλών εισαγωγικών δασμών. Ακόμη και αν τελικά αυτοί υποχωρήσουν, η αναταραχή στο διεθνές εμπόριο είναι μεγάλη. Οι επιμέρους οικονομίες είναι στενά διασυνδεδεμένες μεταξύ τους και η επιβολή περιορισμών στη μετακίνηση αγαθών δεν οδηγεί μόνο στη μετατόπιση της παραγωγικής δραστηριότητας, αλλά και στη μείωσή της.

ΕΤΣΙ, εφόσον παγιωθεί ένα καθεστώς υψηλότερου προστατευτισμού στις μεγαλύτερες δυτικές οικονομίες, αυτό θα μειώσει τα εισοδήματα. Τα έσοδα στα δημόσια ταμεία της χώρας που τους επιβάλλει είναι χαμηλότερα απ' όσα θα μπορούσε να συνεισφέρει η ανάπτυξη των οικονομιών όταν αυτές αναζητούν και αναπτύσσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα. Κατά μικρότερη αναλογία, έχει ήδη καταγραφεί πως το Brexit και οι περιορισμοί που έφερε επηρέασαν αρνητικά την οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου.

ΑΚΟΜΗ, όμως, και αν η επιβολή νέων υψηλών δασμών αποδειχθεί μια διαπραγματευτική τακτική για την αναδιάρθρωση του παγκόσμιου εμπορίου, η αβεβαιότητα που προκαλεί δεν ευνοεί τις επενδύσεις, που εύλογα θα αναβληθούν έως ότου φανεί ποιος τομέας και ποιες γεωγραφικές περιοχές θα επιλέξουν. Η εμπορική αβεβαιότητα ενισχύεται από ακόμα μία, για την ένταση και την κατεύθυνση της πράσινης μετάβασης. Ενδεχομένως, μέχρι να βρεθεί ένας νέος κοινός βηματισμός ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ, οι επενδύσεις σε κομβικούς φορείς, όπως η βιομηχανία και οι μεταφορές, θα είναι χαμηλότερες από τις αναγκαίες. Αυτοί οι παράγοντες, συνδυαστικά, οδηγούν σε σχετικά χαμηλότερη μεγέθυνση της παγκόσμιας οικονομίας από την προηγούμενως αναμενόμενη.

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ επίδοση των οικονομιών επίσης επηρεάζεται σημαντικά από τις τρέ-

γράφει

ο **ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ***

*Γενικός διευθυντής ΙΟΒΕ και καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Για εμάς ακόμη μεγαλύτερη κρισιμότητα έχουν οι εξελίξεις στην Ευρώπη, η οποία έχει πληγεί περισσότερο από τις γεωπολιτικές εντάσεις στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή, καθώς και από το υψηλό κόστος ενέργειας

Οι παγίδες της παγκόσμιας οικονομίας

χουσες αναταράξεις. Κατά την τελευταία δεκαετία, έχει αυξηθεί το δημόσιο χρέος στις περισσότερες μεγάλες οικονομίες, παρά το έμμεσο «κούρεμά» του στο οποίο οδήγησε προσωρινά ο υψηλός πληθωρισμός. Ο χειρισμός του δημόσιου ταμείου στις ΗΠΑ, τη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη, απαιτεί προσοχή ώστε να μη δημιουργηθούν ερωτήματα δημοσιονομικής ευστάθειας. Όσο και αν το ισχυρό δολάριο επιτρέπει ευχέρεια χειρισμών, ενδεχόμενη μείωση της αξιοπιστίας με υποβάθμιση των προοπτικών μεγέθυνσης, αναζωπύρωση του πληθωρισμού και περαιτέρω αύξηση του δημόσιου χρέους δεν θα έχει μόνο εγχώριες αλλά και παγκόσμιες επιπτώσεις. Ειδικότερα, θα έχει μεγάλο κόστος μια αντίθεση ανάμεσα σε κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, όσον αφορά τους στόχους ανάπτυξης, τον πληθωρισμό και τον ρόλο

των επιτοκίων. Πρόσφατες τάσεις στις διεθνείς κεφαλαιαγορές αρχίζουν να αντανακλούν τέτοιες ανησυχίες.

ΦΥΣΙΚΑ, για εμάς ακόμη μεγαλύτερη κρισιμότητα έχουν οι εξελίξεις στην Ευρώπη. Αυτή έχει πληγεί περισσότερο από κάθε άλλη από τις γεωπολιτικές εντάσεις στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή, καθώς και από το υψηλό κόστος ενέργειας. Ενόσω έχει γίνει δεκτή η ανάγκη πυξίδας για αύξηση της ανταγωνιστικότητας, οι προκλήσεις είναι μεγάλες. Η ταχεία αύξηση των αμυντικών δαπανών, ακόμη και αν είναι αναγκαία και δεν επηρεάσει την τήρηση των ευρωπαϊκών κανόνων δημοσιονομικής πειθαρχίας, αναπόφευκτα αντιστοιχεί σε νέο δανεισμό ή σε μείωση άλλων αναγκαίων δημοσίων δαπανών. Η περαιτέρω διεύρυνση του δανεισμού από τις κεντρικές οικονομίες, όπως της Γερμανίας, είναι υποβοηθητική για τη μεγέθυνση αλλά οδηγεί και σε υψηλότερο κόστος. Συνεπώς, θα χρειαστούν ικανή πλοήγηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δύσκολες αποφάσεις.

ΣΕ ΑΥΤΟ το πλαίσιο, η σταθερή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη. Εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το αν θα εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που θα εμφανίζονται, ιδίως σε νέες τεχνολογίες και αγορές. Ταυτόχρονα, από την ενίσχυση μιας αξιόπιστης πορείας βελτίωσης του δημοσιονομικού και εμπορικού ισοζυγίου και την επιτυχία στη συνδιαμόρφωση ευρωπαϊκών πολιτικών.

